

[Jak podpořit zájem pracovníků na prosperitě jejich podniku]

8. IX. [780908-1]

(31) (7) (Vysočany, 8. 9. 78 dopoledne.)

Hospodářská demokracie může být založena pouze na vyvlastnění soukromého a státního podnikání nad určitý, přesně zákonem stanovený práh. Komu však tedy náleží např. velká továrna? Náleží výrobcům samotným, přesněji všem **pracujícím** v této továrně zaměstnaným. Zájem vlastníků-pracujících na prosperitě podniku musí být dlouhodobý; proto nestačí, aby se odrážel ve mzdě jakožto odměně za práci, ale v podílu na zisku jakožto odměně za spoluřízení a spoluspravování podniku. Jako pracovník nemá vlastně pracující co mluvit do otázek řízení a všeobecného hospodaření podniku. Ale jako občan se stává majitelem, vlastníkem určité části „národního kapitálu“; ve chvíli, kdy přijme občanství (a s tím určité povinnosti), dostává k dispozici určitý kapitál, s nímž nemůže dělat cokoli, ale může jej vložit jako „akcii“ do podniku, v němž pracuje (přichází tedy do nového zaměstnání nikoliv s „prázdnými rukama“). Podnik s touto „akcií“ může potom pracovat jako s akciovým kapitálem, tj. může jej investovat apod. Pracující dostává svou mzdu podle práce, kterou vykonává, ale také podíly ze zisku podle výše své „akcie“. Když je podnik pasivní, základní akcie zaměstnanců nejen že nerostou, ale v nepříznivých případech se mohou i zmenšovat; prosperuje-li však, pak základní akcie všem rostou. Občané mohou čerpat ze svého „akciového“ základu jen ve vymezeném rozsahu a za stanovených okolností (z akciových zisků např. úměrně ke svému zdanění, jež se vypočítává ze mzdy; na nákup zboží dlouhodobé potřeby nebo na investice stavební, bytové apod.). A za těchto okolností lze očekávat také zájem pracujících na prosperitě podniku, v němž jsou zaměstnání, a to zájem o dlouhodobé perspektivy jeho hospodářské politiky, které lze ještě podtrhnout dalšími opatřeními (např. tím, že další osudy podniku, z něhož pracovník odejde, se ještě nějakou postupně se ztenčující měrou projevují na výši jeho akciového základu; a na druhé straně v novém podniku stejnou měrou vliv jeho prosperity stoupá - např. 5 let).

Důležitou okolností by mohlo být to, že volnou investiční kapacitou svého „akciového základu“ může občan disponovat např. kulturně-politicky, tj. tím, že nabídne své podílnictví nějakému konkrétnímu kulturnímu podniku. V takovém případě úhrn takto jednotlivými občany

na nějaký kulturní podnik (jako nakladatelství, časopis, archiv, knihovnu apod.) převedených dílů „akciového základu“ by byl zdvojen nebo ztrojen příspěvkem státu (resp. z daňového rozvrhu). Takovým způsobem by mohli občané rozhodovat i v kulturní sféře a startovat a kontinuovat podniky, které samy o sobě nejsou a ani nemohou být rentabilní. Při dodatečném ocenění a zhodnocení takového podniku by pak existoval způsob, jak by se taková investice části „akciového základu“ mohla vlastníkům navracet (ať už z jakýchkoliv fondů). Zároveň by bylo třeba vymyslet způsob, jakým by se mohl akciový základ odkazovat různým organizacím, institucím nebo i osobám; podle povahy takového odkazu a jeho příjemce by měla být stanovena i předávací daň (která by byla největší u jednotlivých osob); otázkou je, zda by se mělo zavádět něco takového jako dědictví, neboť by tím byla narušena rovnost mezi občany. Ale je to dlouho tradovaný **zvyk** a možná, že by bylo vhodnější upravit celou záležitost vhodnou soustavou zdanění, aby rozdíly byly v maximální míře potlačovány a aby nemohly přerůstat ve zcela diferencované majetkové třídy či skupiny. Toho by se mohlo dobře dosáhnout např. progresivním zdaněním zděděných hodnot apod.